

תנועת הקיבוץ הדתי

ט' סיון תשע"א, 11.6.2011

גיליון מס' 262

פרשת בהעלותך

בהעלותך את הנרות

מאת נחמיה רפל, קבוצת יבנה

[...] עיריית תל אביב הקימה על מגדל המים המרכזי ברחוב מזא"ה חנוכיה חשמלית. [...] את החנוכיה היו מדליקים בהשתתפות חזן ומקהלת משוררים של בית הכנסת הגדול, [...] גם בית הכנסת הגדול התקין על הגג לצד רחוב סיני חנוכיה חשמלית בת שמונה קנים לצד השמש המסורתית. שתי החנוכיות הגדולות שימשו שנים רבות אבוקות אשר הפיצו אור חגיגי ברחובות העיר המלאים עוברים ושבים, שנהנו מזיוון ומאורן. בתקופת המלחמה, כתוצאה מתקנות ההאפלה לשעת חירום, פסק אורן של שתי החנוכיות העירוניות. עם סיום המלחמה תוקנו שתי החנוכיות המרכזיות של בית הכנסת הגדול ושל מגדל המים העירוני [...]. כך מספר דוד סמילנסקי (דודו של הסופר ס. יזהר), במאמרו 'חנוכה (הרהורים וקטעי זיכרונות)', שפורסם בגיליון 'בית הכנסת' משנת תש"ו, וצוטט בכתבתו של פרופ' ישראל רוזנסון ב"מקור ראשון".

אך לא רק בתל-אביב הוצבה חנוכיה בראש מגדל המים ובראש בית הכנסת. החנוכיה-מנורה הנישאת גבוה מעל הכל היתה סמל ההתיישבות החלוצית בארץ ישראל. לקראת חנוכה תש"ו מעיד דוד צבי פנקס, באותם ימים נשיא בית הכנסת הגדול בתל-אביב, ולימים שר בממשלת ישראל הראשונה:

[...] בארץ ישראל מעלים אנו, יחד עם שמירת המצווה של 'נר איש וביתו', את מנורת החנוכה על הגג הגבוה ביותר, על גג בית הכנסת, ואורה החזק והבהיר של המנורה מאיר למרחקים ויש בזה משום 'פרסומא ניסא' בין הרבים וברשות הרבים. נר החנוכה מעל בית הכנסת מושך את עין כל העוברים ברחובות העיר וכן הוא ככוכב בהיר המאיר מעבר לשדות, לכרמים ולפרדסים ממושבה למושבה. מי שעובר בלילות חנוכה את ארץ ישראל בטיסה יכיר את מקומות מושבותיהם של היהודים לפי מנורות החנוכה המאירות על גגות בתי הכנסת. בלילות חג החנוכה מדבר בית הכנסת באמצעות החנוכיה אשר על גגו אל הכול [...]

בחנוכה האחרון נשאל הרב יעקב אריאל: "בבית הכנסת, שבו אני מתפלל, ישנם חלוקי דעות מאיזה שעה עד איזה שעה צריכה לדלוק החנוכיה שעל גג בית הכנסת. החנוכיה מופעלת ע"י מנורות חשמל. שאלתי: מאיזה שעה עד איזה שעה החנוכיה צריכה לדלוק?". הרב משיב באתר "כיפה": "אין משמעות הלכתית למנורה זו. היא יכולה לדלוק ללא הגבלה, על כל שמונת נורותיה, כל ימי החנוכה".

בהעדר משמעות הלכתית למנורה הנישאת בראש המגדל והבניין הגבוה שביישוב, עלינו לומר שיש למנורה זו משמעות אחרת, סמלית. מהי משמעות זו?

יתירה מכך, מה לחנוכיות ולפרשת השבוע, פרשת בהעלותך? כלפי מה אמורים הדברים?

שתי המנורות שעליהן נקרא השבת, זו הפותחת את פרשת השבוע: "וְזֶה מַעֲשֵׂה הַמִּנְרָה מִקִּשָּׁה זָהָב עַד-יָרֶכֶה עַד-פְּרָחָה מִקִּשָּׁה הוּא", וזו החותמת את ההפטרה: "רְאִיתִי וְהִנֵּה מְנוֹרַת זָהָב כְּלָה וְגִלְהָ עַל-רֵאשָׁה וְשִׁבְעָה גִרְתֵּיהָ עָלֶיהָ שִׁבְעָה וְשִׁבְעָה מוֹצְקוֹת לְנֵרוֹת אֲשֶׁר עַל-רֵאשָׁה. וְשָׁנִים זִיתִים עָלֶיהָ אֶחָד מִימֵין הַגִּלְהָ וְאֶחָד עַל-שְׂמָאלָה", שונות הן מאד זו מזו בצורתן, וכנראה גם בתפקידן. השוני ביניהן הוא כל-כך בולט עד שקשה לקבל את ההסבר הפשוט שחז"ל הסמיכו את ההפטרה מזכריה לפרשת בעלולותך בגלל עצם העובדה שבשתייהן נזכרת מנורה.

רש"י מרגיש בקושי העולה ממיקומו של מַעֲשֵׂה הַמִּנְרָה בין קרבנות הנשיאים והקדשת הלויים. אם הפסוקים הפותחים את פרשת השבוע מדברים על הצורך ביצירת אור באוהל, או בתיאור צורת אחד מכלי המשכן – אין זה מקומם, ולכן רש"י מביא את המדרש ושואל: "למה נסמכה פרשת מנורה לחנוכת הנשיאים?". תשובתו – "לפי שכשראה אהרון חנוכת הנשיאים חלשה דעתו שלא היה עמהם בחנוכה" – אינה מתקבלת על דעת הרמב"ן, ולאחר שהוא מחזק את דעתו בראיות מגוונות אומר הרמב"ן: "אבל עניין ההגדה הזו לדרוש רמז מן הפרשה על חנוכה של נרות שהיתה בבית שני ע"י אהרון ובניו, רצוני לומר חשמונאי כהן גדול ובניו". לדעתו מדובר על מנורה שלישית, לא זו שבמשכן ולא זו שבבית ראשון, אלא זו שהודלקה ע"י בית חשמונאי בבית שני. לשיטת הרמב"ן, המנורה אליה רומז הנביא נותנת תשובה אמיתית לשאלת המלאך: "הֲלוֹא יָדַעְתָּ מֶה-הֵמָּה אֵלֶּה?", כפי שלימדה אותנו ההיסטוריה על קורות בית חשמונאי לאמור: "לֹא בָחַל וְלֹא בָכַח פִּי אִם-בְּרוּחִי אָמַר ה' צְבָאוֹת". למנורה, על פי שיטת הרמב"ן יש משמעות סמלית של הכרזה.

כיום, כ- 800 שנה לאחר הרמב"ן, ולאחר שחווינו את סיפור ההתיישבות הציונית במאה השנים האחרונות, נוכל במלוא הזהירות הראויה להוסיף הכללה לדברי הרמב"ן: המנורות כולן, זו שבמשכן, זו שבבית המקדש הראשון והשני, וזו שבראש מגדל המים, לא נועדה להאיר למישהו את המקום החשוך. היא נועדה להפיץ את האור, לפרסם את המסר.

דומני שבכל קיבוצינו מוצבת מנורה-חנוכיה בראש המבנה הגבוה ביישוב: מגדל המים, מכון התערוכות או בית הכנסת, והיא נועדה לשמש כתעודת זהות של היישוב, וכמפיצת אור לרבים. טמונה עוצמה במגדל המים, המתנשא מעל הבתים והאוצר בתוכו את סם החיים, ומשתלב בו היטב הרצון להביע את זהותו של היישוב ע"י המנורה שאיננה מכשיר שימושי לתאורה אלא סמל יהודי מקודש.

נחמיה רפל, מכהן כמזכ"ל הקיבוץ הדתי, ניהל עד כניסתו לתפקיד את בית הספר העל יסודי בקבוצת יבנה.

אפשר לקבל את דף פרשת השבוע של הקיבוץ הדתי בדואר אלקטרוני או לראות אותו באינטרנט באתר של תנועת הקיבוץ הדתי בכתובת: www.kdati.org.il/parashat/hashavua.htm

כדי לקבל את הדף כל שבוע בדואר אלקטרוני, יש לשלוח הודעה אל: webmaster@kdati.org.il ולרשום subscribe בשורת הנושא. כדי להפסיק, יש לכתוב unsubscribe בשורת הנושא.

תגובות למאמרים וכן הצעות לכתוב מאמרים, יש לשלוח אל: amudim@kdati.org.il

אתר האינטרנט של הקיבוץ הדתי: www.kdati.org.il